

Людмила Масол
Олена Гайдамака
Оксана Колотило

МИСТЕЦТВО

4 клас

ЧАСТИНА 1

ТАНЦІ НАРОДІВ СВІТУ

ВАЛЬС

ФЛАМЕНКО

ІНДІЙСЬКИЙ
ТАНЕЦЬ

ТАРАНТЕЛА

ЧАРДАШ

АФРИКАНСЬКИЙ
ТАНЕЦЬ

ГОПАК

ЛЕЗГИНКА

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ

МИСТЕЦТВО НАРОДІВ СВІТУ

ІГРАШКА

РОЗПИС

ВИТИНАНКА

ВИШИВКА

КОВАЛЬСТВО

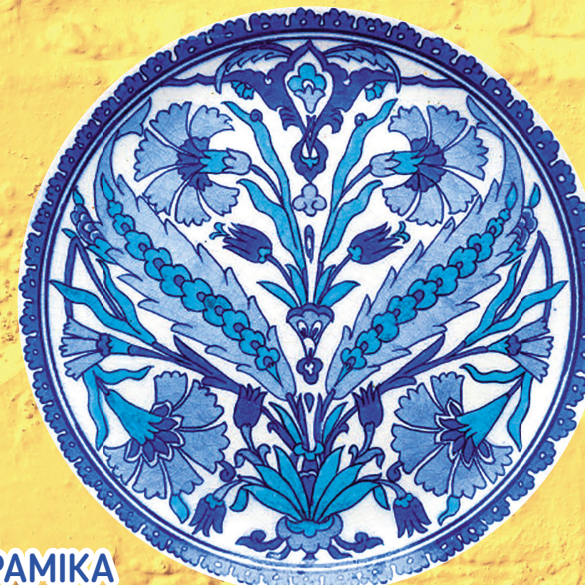
ЧЕКАНКА

РІЗЬБЛЕННЯ

МОЗАІКА

КЕРАМІКА

ЮВЕЛІРНЕ МИСТЕЦТВО

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Людмила МАСОЛ
Олена ГАЙДАМАКА
Оксана КОЛОТИЛО

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для осіб з особливими освітніми
потребами (Н 54.1 – Н 54.2)

4 клас
(у 2-х частинах)
ЧАСТИНА 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
«Гене́за»
2021

УДК 7(075.2)
МЗ1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2021 № 53)

Відповідає Типовим освітнім програмам для 3–4 класів
закладів загальної середньої освіти,
розробленим під керівництвом *Савченко О.Я.; Шияна Р.Б.*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- — завдання і запитання;
- — послухай;
- — зобрази;
- — переглянь;
- — виконай;
- — узагальнення.

Масол, Людмила Михайлівна

МЗ1 Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для осіб з особлив.
освітн. потребами (Н 54.1 – Н 54.2). 4 кл. У 2-х ч. Ч. 1 /
Людмила Масол, Олена Гайдамака, Оксана Колотило. —
Київ : Генеза, 2021. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-11-1239-0.

ISBN 978-966-11-1240-6 (Ч. 1).

УДК 7(075.2)

ISBN 978-966-11-1239-0
ISBN 978-966-11-1240-6 (Ч. 1)

© Масол Л.М., Гайдамака О.В.,
Колотило О.М., 2021
© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2021

ЛЮБИ ДРУЗИ!

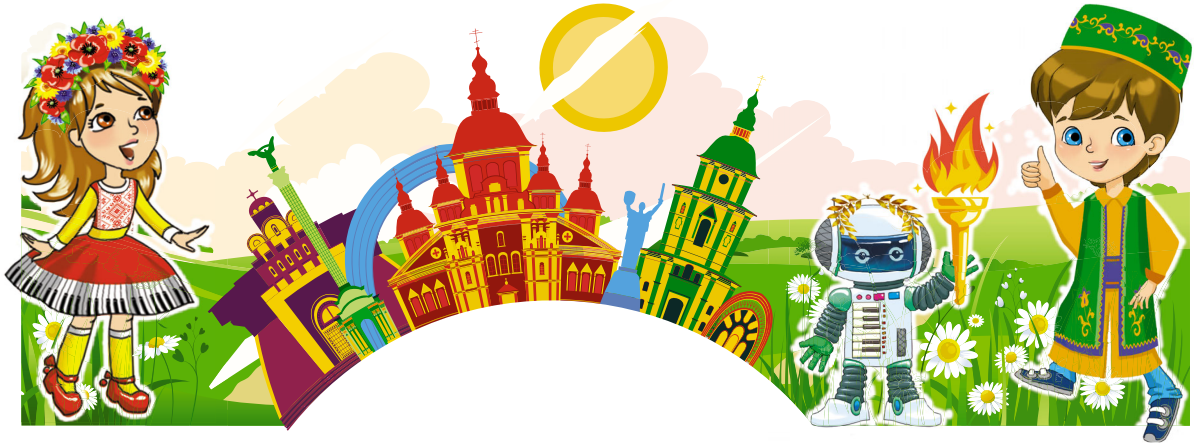
Запрошуємо вас продовжити подорож прекрасною Країною Мистецтв. На вас чекає знайомство з мистецтвом народів, які проживають в Україні. Також разом з Лясолькою, Барвиком та роботом Мед-Артом ви здійсніте цікаві мандри різними країнами і континентами. Під час цих подорожей зануритеся в багатий світ людських почуттів і переживань, утілених у творах мистецтва різних народів. Крок за кроком будете опановувати таємниці мистецтва й відображати свої настрої та думки у власній творчості.

Тож рушаймо в захопливу подорож світом творчості!

Авторки

1. Ми – діти твої, Україно!

1. МИЛУЄМОСЯ КРАСОЮ ЗЕМЛІ

Ми народилися на чарівній планеті Земля, у благодатному краї – в Україні. Тут є гори й степи, річки й моря, поля та ліси. Але головний скарб – працюючі й талановиті люди, прекрасні душею і добрі серцем.

Легенди розповідають про унікальний талант, який Бог подарував нашому народові, – пісню.

- Уяви музику, під яку танцюють на картині дівчата-україночки. Схарактеризуй її. Що тебе здивувало в композиції?

Українські пісні дуже різноманітні! Є мелодії протяжні, наспівні, ніби широкий степ, а є грайливі, стрімкі, як гірське джерельце. Перші заспокоюють, другі – звеселяють.

- Українські народні пісні: «Ой у вишневому садочку» (НЗАУНХУ ім. Г. Верьовки). «Гойда, гойда, гой» (Н. Матвієнко). «Казала Солоха: прийди, прийди» (театр пісні «Джерела»).

 Які почуття викликала музика? Схарактеризуй прослухані пісні. Яка з них звучить а капела? Вислови припущення, до якого різновиду українських народних пісень належить кожен із творів.

календарно-обрядові

побутові

жартівливі

ліричні

історичні

Обробка народної мелодії – перетворення одноголосної народної мелодії для виконання різним складом виконавців (ансамбль, хор тощо). **А капела** (італ. *a cappella*) – спів без інструментального супроводу.

«Моя планета синьоока» (музика О. Янушкевич, вірші Н. Погребняк), нотний додаток, с. 64. Виконай пісню. Створи до неї звуковий супровід (оплесками, деталями Лего, на музичних інструментах).

«Україно моя» (група NAVSI100).

Музична грамота

Пісні виконують з інструментальним супроводом чи а капела. Співати можуть солісти, ансамблі, хори.

соліст

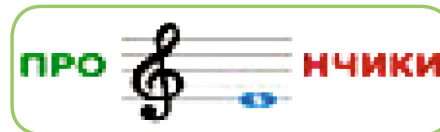
ансамбль

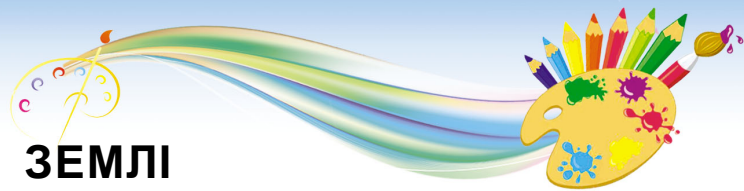

хор

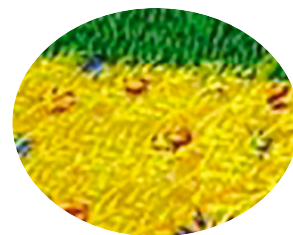
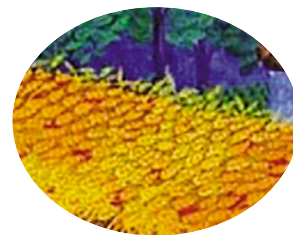
Пригадай запис нот на нотному стані. Розв'яжи ребуси й придумай речення із цими словами.

1. МИЛУЄМОСЯ КРАСОЮ ЗЕМЛІ

Красу природи художники передають на своїх живописних полотнах у розмаїтті кольорів, ліній і форм. Колір може не тільки «розповісти» про певний предмет, але й викликати різні почуття.

? Пригадай, як називають зображення краєвидів. *Зверни увагу:* щоб відтворити простір, художниця ніби умовно розмежувала картину на частини – *плани*. Що вона зобразила ближче до нас та посередині? А що намалювала вдалині? Розглянь фрагменти картини: який з них належить до ближнього (переднього), середнього та дальнього планів? Досліди зміни в зображеннях.

Щоб передати глибину простору в пейзажі, зображення умовно розділяють на *плани*: *ближній (передній), середній, дальній*.

Образотворча грамота

Для відтворення глибини простору зображення переднього плану промальовують детальніше, яскравіше, насиченішими кольорами. Предмети, які віддаляються від глядача, зменшуються за розмірами, набувають холодних відтінків, тьмяніють.

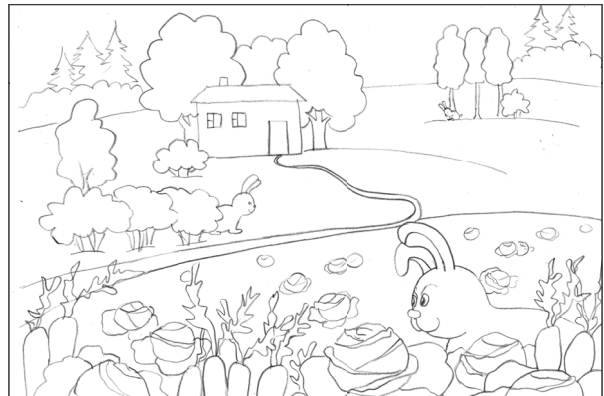
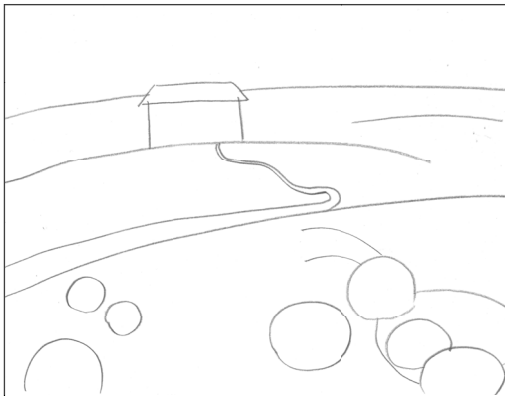

Барвик зобразив дерева на ближньому, середньому та дальньому планах.

Схарактеризуй зображення на різних планах картини. Поясни, чим вони відрізняються.

Намалюй композицію «Смачний урожай», передай глибину простору (акварель).

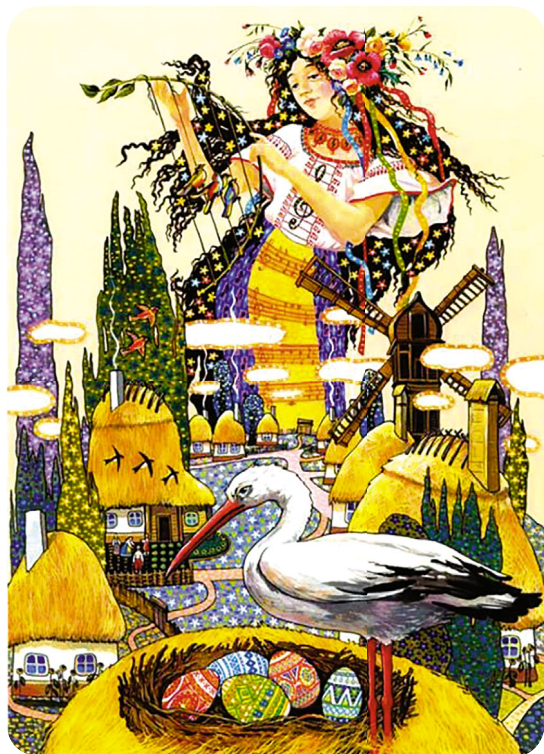

На дозвіллі зроби замальовки рослин: на ганку, у парку, на балконі.

2. МИЛУЄМОСЯ КРАСОЮ ЗЕМЛІ (продовження)

Любуючись різноманіттям природи України, митці відтворюють її красу як у реалістичних, так і в узагальнених декоративних образах.

? Якою зображено дівчину-Україну? Розкажи, що можна дізнатися про рідний край зі змісту картин.

У народних піснях і творах композиторів також оспівано красу української землі.

 Денис Січинський. «Чом, чом, земле моя» (Дмитро Гнатюк). Ігор Шамо. «Три поради» (гурт «Струни серця») (на вибір).

«У ритмі серця» (Руслана та діти).

? Поміркуй над змістом пісень. За бажання виконай разом із солісткою та гуртом дітей пісню «У ритмі серця».

У РИТМІ СЕРЦЯ

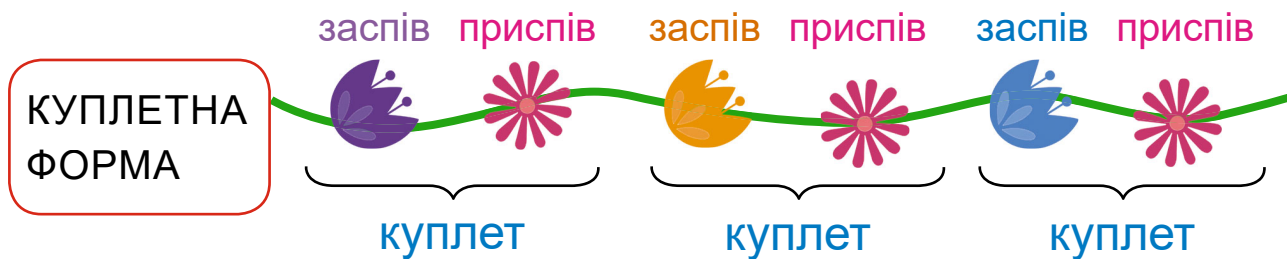
Музика Руслани Лижичко Вірші Сашка Положинського

Є у кожного з нас лай-ла-ла-ла, в серці мрі-я сво-я! Зна-ю
 я, зна-єш ти, лай - ла - ла - ла, це не сон. То при-
 йшов но-вий час, лай - ла-л-ла, зна - єш ти, зна-ю я: до - сяг-
 ну - ти ме - ти, лай- ла -ла -ла, мож - на тільки ра-зом!

Музична грамота

Ти вже знаєш, що пісні мають куплетну форму. Поясни, що в куплеті повторюється.

Наведи приклади відомих тобі пісень. Визнач, чи є в них приспів. Поясни.

Робота в групах. Разом із друзями виконайте ритм вірша. Довмостеся, який рядок виконуватимете соло, а який – в ансамблі.

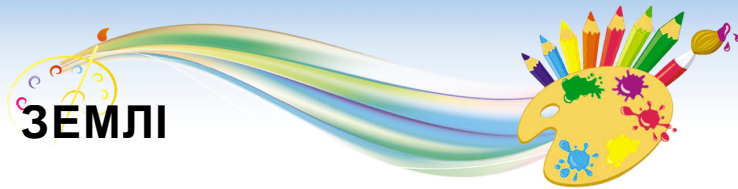

Ти наша домівка, планета Земля,
 Ти гарна і зблизька, красива здаля.
 Дивуються інші планети всі щиро:
 «Яка ж ти, сестричко, блакитно-вродлива!»

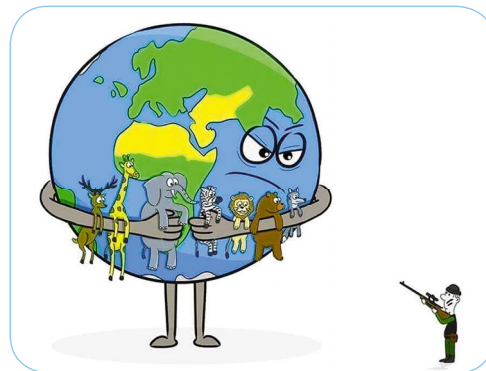

Придумай рядок про свою мрію до пісні «У ритмі серця».

2. МИЛУЄМОСЯ КРАСОЮ ЗЕМЛІ (продовження)

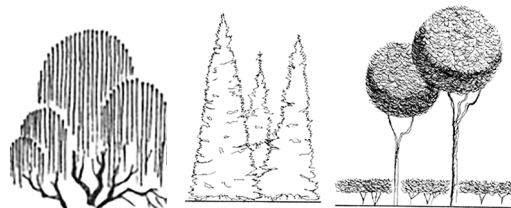

Ми любимо відпочивати на природі: у лісі чи в полі, на річці чи на березі озера. Утім потрібно пам'ятати, що цю красу слід охороняти. Адже бережливе ставлення до природних ресурсів є запорукою здоров'я нашого та майбутніх поколінь.

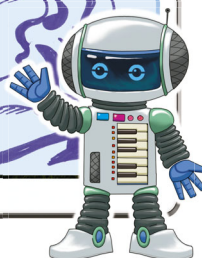
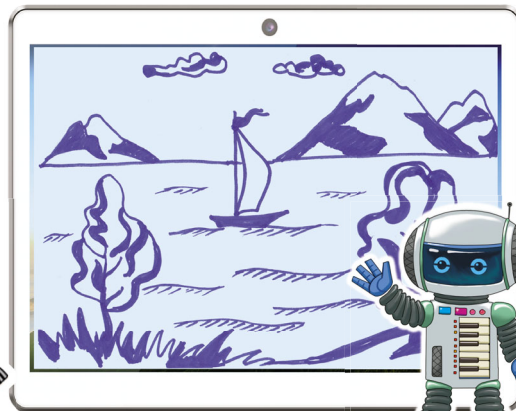

 Чому планета стурбована? На які проблеми звертає нашу увагу художник? Обговори з друзями, навіщо потрібно берегти Землю. Уяви, що це комікс. Придумай текст до кожного зображення.

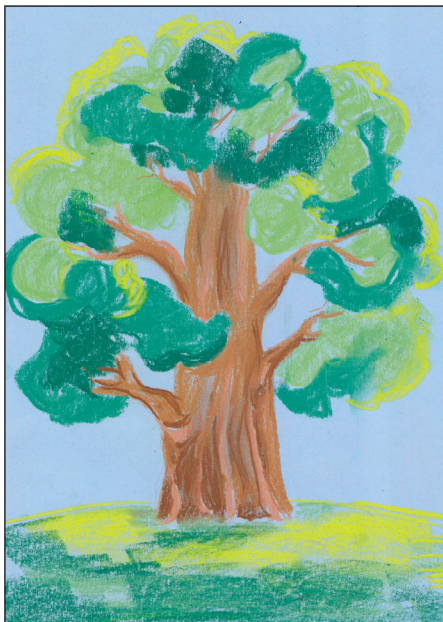
За допомогою графічних засобів виразності митці відображають природні об'єкти. Ці засоби – точки, лінії, штрихи, плями.

 Подивись, як наші друзі зобразили красу довкілля. Хто з них які графічні засоби використав?

 Використовуючи засоби виразності графіки, створи образ дерева: «*Ніжна берізка*», «*Кремезний дуб*», «*Струнка тополя*» (кольорові олівці, пастель). Об'єднайте свої малюнки в колективну композицію «*Збережи дерева – зелені легені планети!*».

 Повправляйся разом з Мед-Артом зображувати дерева на комп'ютері чи планшеті.

3. МИСТЕЦТВО КРІЗЬ ВІКИ

Мистецтво завжди рухається в ногу із часом! Народні мелодії та народні музичні інструменти – це не спомин давнини. Вони й нині радують своїм звучанням.

НАОНІ. Старовинні українські народні інструменти – кобза, колісна ліра. *Антоніо Вівальді*. «Гроза» із сюїти «Пори року» (сучасні кавери гуртів: B&B Project (баян і бандура). Горлиця-АРТ Vivaldi. Storm (соло – цимбали)).

Поділися враженнями від прослуханої музики. Які відомі тобі інструменти звучали в сучасних обробках і кавер-версіях? Які з них зображено на світлині музею та на картині? Поміркуй, чому ці народні інструменти вшановано на українських монетах.

Кавер-версія в популярній музиці – нова інтерпретація, оригінальна переробка (творче розкриття) відомого музичного твору.

ВЕСЕЛА ПІСЕНЬКА

Музика та вірші I. Танчака

Приспів

Хай пі-сень-ка ве-се-ла на Захід і на Схід летить в міста і се-ла, не-
се, не-се при-віт. Не- хай ї-ї спі-ва- ють до- рос-лі і ма-лі, у -
сі, хто лю - бить піс - ню на зем - лі!

Музична грамота

Окрім виконання соло, музику можуть співати або грати на інструментах кілька виконавців: два – *дует*; три – *тріо*; чотири – *квартет*.

ДУЕТ

ТРІО

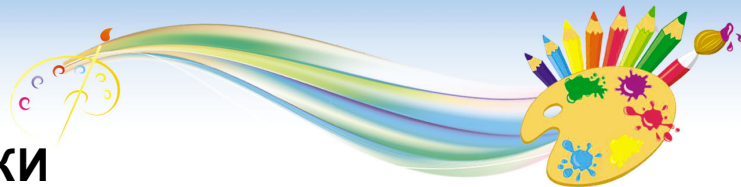

КВАРТЕТ

На дозвіллі спробуй створити шумові музичні інструменти за зразком або придумай власний варіант.

3. МИСТЕЦТВО КРІЗЬ ВІКИ

Барвик, Лясолька та Мед-Арт, мандруючи нашою країною, знайомилися з декоративно-ужитковим мистецтвом. Вони зробили відкриття: це мистецтво сучасне. Художники зображують його вироби на своїх картинах.

Як можна назвати картину (ліворуч)? Поміркуй, чи користуємося ми в нашому повсякденні виробами декоративно-ужиткового мистецтва. Наведи приклади. Поясни. Вироби яких відомих тобі видів декоративно-ужиткового мистецтва ти бачиш на картині?

розпис

писанкарство

вишивка

різьблення

гончарство

ткацтво

народна лялька

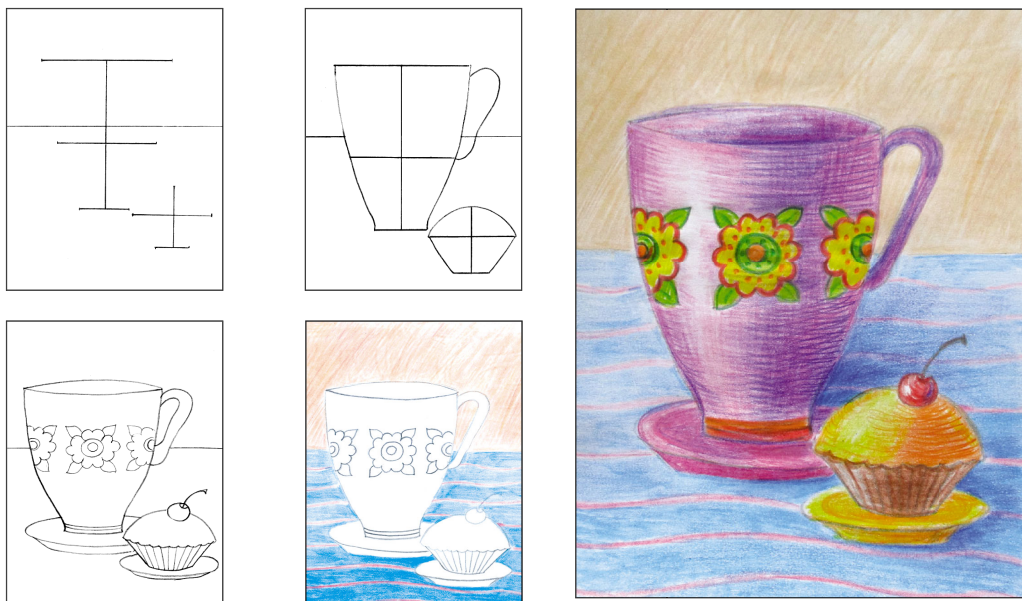
Декоративно-ужиткове мистецтво – мистецтво виготовлення та художнього оформлення виробів побутового призначення.

Для створення враження об'ємності предмета на площині треба:

- визначити на ньому освітлену й затемнену частини;
- за допомогою штрихів відтворити різну насиченість світла й тіні на зображуваному предметі;
- замалювати тінь, що падає від предмета.

Варіант 1. Намалюй натюрморт (графічні матеріали).

Варіант 2. Створи на столі натюрморти з різних предметів побуту, зроби світлини на телефон. Надішли свої фото друзям.

Віртуальна екскурсія до Національного музею українського народного декоративного мистецтва.

Віднайди в побуті зразки декоративно-ужиткового мистецтва. Поміркуй, чи сучасні вони.

4. МИСТЕЦТВО КРІЗЬ ВІКИ (продовження)

Мистецтво супроводжувало людину впродовж століть. Люди завжди співали, танцювали, грали на музичних інструментах.

У різні часи були популярні різні музичні інструменти. Так, колись в Україні була поширена кобза, а нині популярна бандура. Або спочатку захоплювалися грою на клавесині, згодом – на роялі (фортепіано), а зараз – на синтезаторі.

Синтезатор – це музичний комп'ютер з величезними можливостями, який може відтворювати різні звуки, тембри, динаміку. Синтезатор використовують в ансамблі, та як сольний інструмент.

 Йоганн Себастьян Бах. Прелюдія до мажор з «Добре темперованого клавіру», т. 1 (клавесин, фортепіано та синтезатор).

 Порівняй звучання прелюдії на різних клавішних інструментах. Які музичні інструменти ти бачиш на картині? Поміркуй, чи популярні вони сьогодні.

Синтезатор

Клавесин

МОВА БАРВІНКОВА

Музика *М. Жабляк* Вірші *Ю. Драгун*

Помірно

1. У - кра - їн - ську рід - ну мо - ву бать - ки да - ру - ва - ли,

че - рез все жит - тя лю - би - ти ї - ї на - ка - за - ли.

Робот Мед-Арт запрошує тебе поекспериментувати з різними можливостями синтезатора.

Створи кавер-версію пісні «Мова барвінкова».

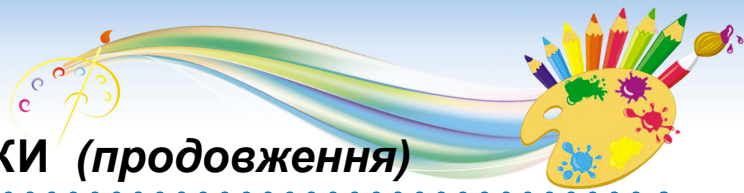
Гра на «піаніно» ногами.

Робота в парах. Гра «Музичні інструменти крізь віки». Знайдіть «родичів» музичних інструментів. Поедняйте відповідні зображення.

Досліди в різних джерелах, як змінювалися музичні інструменти в різні часи. У вільний час обговори це з друзями.

4. МИСТЕЦТВО КРИЗЬ ВІКИ (продовження)

У різні часи змінювалися вподобання й в образотворчому мистецтві. Ми звикли, що натюрморти – здебільшого непорушні композиції. Однак у сучасному мистецтві можна очікувати будь-яких несподіванок та чарівних перетворень...

Придумай назву картинам. Чи можна їх назвати натюрмортами? Обґрунтуй.

Натюрморт – зображення квітів, овочів і фруктів, предметів побуту в образотворчому мистецтві.

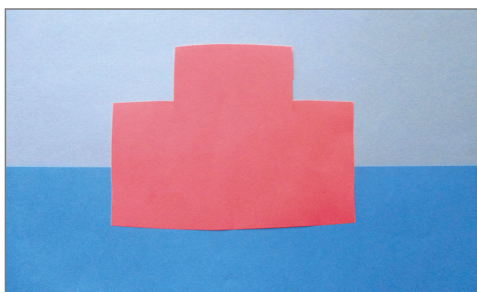
Пригадай *правила композиції*:

- великі предмети розміщуються позаду менших;
- предмети, що розташовуються ближче, зображують нижче, ті, що далі, – вище;
- ближчі предмети можуть частково загороджувати віддалені.

Варіант 1. Прочитай вірш і створи натюрморт (аплікація). Прикрась його блискітками, паєтками.

Для дівчаток і хлоп'ят намалюю виноград.
А іще букет і торт – вийде гарний натюрморт.

Варіант 2. Намалюй натюрморт (*монотипія, гуаш*). Зображення виконуй на плівці, додаючи до фарби мило. Наклади плівку на зволожений аркуш і притисни – утвориться відбиток. Домалюй деталі пензликом.

Спробуй створити натюрморт у комп'ютерній програмі для малювання Paint 3D.

5. МИСТЕЦТВО ТА ЗДОРОВ'Я

Українці люблять не тільки співати, а й танцювати. Танці бадьорять, покращують настрій і самопочуття, чудово розвивають координацію рухів. Зазвичай українські народні танці: козачок, аркан, увиванець, плескач та інші – досить жвавого й бадьорого характеру. І, мабуть, у цьому одна з причин їхньої «вічної молодості» – вони популярні й сьогодні. Танцюристи мають відмінну фізичну форму, адже виконання деяких танцювальних рухів вимагає неабиякої спритності, сили та витривалості.

НЗААТУ ім. П. Вірського. Концертний виступ і репетиція.

Обговори з друзями, які якості людини допомагає формувати танцювальне мистецтво. Як воно впливає на здоров'я?

ГОПАК

Музика О. Злотника Вірші Л. Ямкового

Що б зро-бить та-ке ве-се-ле, щоб в у-сіх-у-сіх о-се-лях
ді-ти ра-діс-ні бу-ли? Ну-мо! Ра-зом по-ча-ли!

Приспів
Гей! Гоп, го-па-ка, ось то-бі мо-я ру-ка!
У-зя-ли-ся всі за ру-ки, ви-ще, ви-ще за-каб-лу-ки!

Робота в групах. Про що йдеться в пісні? Обговоріть із друзями її текст. За бажання виконуйте її з рухами – це корисно для здоров'я. Які почуття викликає ця пісня?

сум

невдоволення

спокій

захоплення

радість

задоволення

впевненість

тривожність

Руханка «Гопак».

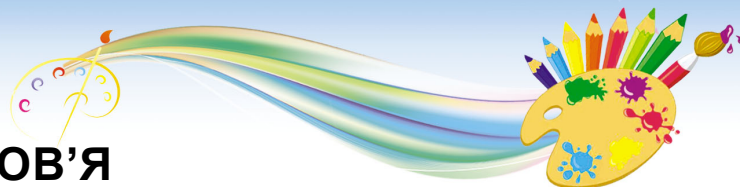
Хореографічна грамота

Аркан – український народний чоловічий танець, поширений на заході України. Виконується в колі, з різними фігурами, з топірцями.

Дізнайся про національний вид спорту «бойовий гопак». Поміркуй, чому він має таку назву.

5. МИСТЕЦТВО ТА ЗДОРОВ'Я

Перлиною народної творчості України є *петриківський розпис*, який включено до списку культурної спадщини людства ЮНЕСКО. Петриківка славиться вишуканими візерунками, насиченими кольорами, споглядання яких сприятливо впливає на людське здоров'я.

Покращити настрій, заспокоїтися допомагають релакс-розмальовки, зокрема за мотивами петриківського розпису.

Придумай діалог равлика та птаха на картині. Порівняй свої емоції від сприйняття чорно-білого й кольорового зображень.

Існують *замкнута* й *відкрита* композиції. Ознаки замкнутої – чіткі межі. Відкрита композиція не передбачає чітко окреслених меж.

 Підкажи Лясольці, до якого типу композиції належать зображення.

 Пригадай основні елементи петриківського розпису: гребінчик, зернятко, горішок, перехідний мазок. Розпиши паперову тарілку (гуаш).

Варіант 1

Варіант 2

 Якісні продукти важливі для здоров'я. Створи композицію з овочів та ягід у манері художниці Тамари Бондар. Сфотографуй.

6. МИСТЕЦТВО ТА ЗДОРОВ'Я (продовження)

Наш бурхливий стрімкий час відобразився в ритмічних і швидких сучасних танцювальних композиціях. Танцювальне мистецтво розвивається, з'являються нові танці. Їх ми виконуємо із задоволенням, водночас покращуючи власне здоров'я. Знайоме тобі слово «дисотека» походить від назви ритмічної танцювальної музики *дiско*. Існує навіть сучасна професія – *дiджей* (ведучий дискотеки).

Виконання сучасних танців.

А які танці любиш ти? Яку музику слухають твої однолітки? Які емоції викликають у тебе зображення? Вислови припущення, які танці виконують підлітки на ілюстраціях.

Танці чудово розвивають м'язи, дихальну систему й координацію рухів, покращують настрій і самопочуття. Із сучасних танців (бальних, акробатичних) проводяться змагання, де танцівники виборюють звання найкращих.

Руханка «*Baby Shark – Українська версія*» (із серії «З любов'ю до дітей»).

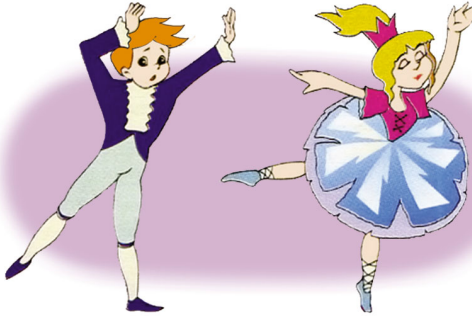

Музична грамота

Темп – швидкість виконання музики.

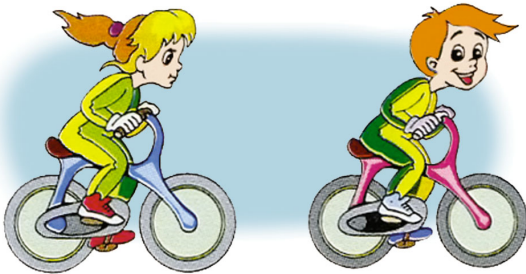
Adagio (повільно)

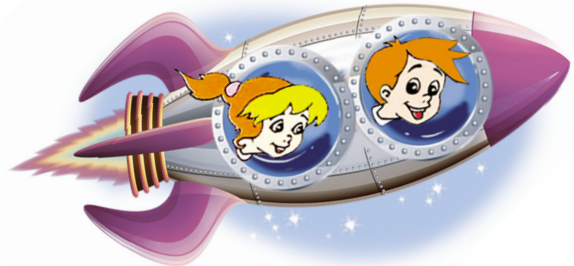
Andante (помірно)

Allegro (швидко)

Presto (дуже швидко)

Робота в групах. Виконайте танцювальну композицію «Рок-н-рол». Мелодію виконує вчитель (вчителька) або учень (учениця). Поімпрровізуйте в різних темпах. Придумайте танцювальні рухи.

Які танці сьогодні популярні серед твоїх однолітків? Намагайся більше рухатися під музику, зокрема займайся аеробікою. Спробуй навчити сучасних танців своїх рідних.

6. МИСТЕЦТВО ТА ЗДОРОВ'Я (продовження)

Природа України безмежно багата! Вона дарує безліч позитивних емоцій, а це, як відомо, покращує здоров'я. У своїх мандрах Україною наші друзі зібрали колекцію світлин приголомшливих краєвидів і створили *фотоколаж*.

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО УКРАЇНИ!

Мукачівський замок

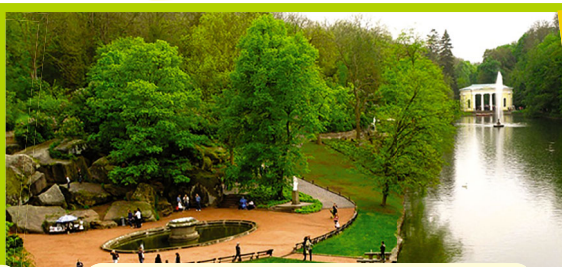
Озеро Синевир

Ластівчине гніздо

Музей «Писанка»

Парк «Софіївка»

Софія Київська

Лінія горизонту в пейзажі розміщується на рівні очей. Залежно від цього можна визначити, з якого місця ти спостерігаєш (фотографуєш або малюєш) – з висоти чи знизу.

Визнач на світлинах-пейзажах лінію горизонту. Поміркуй, з якого місця (зверху чи знизу) Барвик, Лясолька та Мед-Арт милувалися краєвидами. Що в колажі тебе зацікавило найбільше? У вільний час дізнайся докладніше про ці куточки України.

Колаж – поєднання різних зображень у цілісну композицію.

Фотоколаж – колаж із фотографій. **Бріколаж** – колаж із предметів.

Варіант 1. Використовуючи світлини з українських журналів, створи різні за формою колажі.

Щоб створити фотоколаж, потрібно скласти композицію з кількох світлин на аркуші паперу; наклеїти їх. Вирізати за контуром обраної форми (серце, карта тощо). Деталі наклеїти на аркуш картону, за потреби оформити виріб у рамочку, додати назву.

Карта України

Україна в моєму серці

Варіант 2. Створи бріколаж «Веселі мандрівники». Поєднай у композицію різні побутові матеріали, світлини тощо.

Дізнайся, як створити фотоколаж з родинних світлин за допомогою комп'ютерних програм.

7. У ДРУЖНОМУ СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОЛІ

Мандрувати – це захопливо й цікаво! Пам'ятаєш, як, подорожуючи, ми знайомилися з мистецтвом Польщі й Чехії? А чи відомо тобі, що мова, звичаї та мистецтво поляків, чехів, болгарів, білорусів та інших народів подібні до українських? Це тому, що ми – нащадки давніх слов'янських племен. Люди цих національностей живуть в Україні у дружбі й злагоді.

Під яку музику танцюють діти на картині – жваву чи повільну, грайливу чи наспівну? Порівняй народні костюми поляків, чехів (на ляльках) з українським народним костюмом. Зроби висновки.

Мазурка.

Мазурка – жвавий польський національний танець у тридольному розмірі. **Полька** – жвавий енергійний танок у дводольному розмірі родом із Чехії, виконується в парах.

ПОЛЬКА

Музика й вірші народні

Ся-є в не-бі со-неч-ко, со-неч-ко, зо-ло-те-є

донечко, донечко. Просить вітер хмарочку, хмарочку:

«Гей! Стан - цю-єм по-леч - ку, по-леч - ку!»

У мистецтві слов'янських народів чимало спільного. Зокрема, існує багато творів, де тісно переплелися пісенна й танцювальна творчість. Це – пісні-танці (українська коломийка, чеська полька тощо).

Чеська полька.

У якому темпі, якими штрихами доцільно виконувати пісню? Схарактеризуй музичне й хореографічне виконання танцю.

Музична грамота

У ритмі мелодій іноді відбуваються несподівані зміни. Наприклад, зміщення акценту із сильної частки на слабку . Таке явище в музиці називається *синко́па*. Ритм із синкопами нерідко трапляється в танцях.

Робота в групах. Мінідослідження. Виконайте мелодію польки без синкоп. Порівняйте два варіанти ритму. Як змінюється характер музики? Імпровізуйте ритмічний супровід, акцентуючи синкопи.

У польському місті Сопоті є чудернацький будинок, що рухається, ніби в танці. Відшукай в інтернеті інші незвичайні споруди. Придумай сторітелінг про цікаву архітектуру.

7. У ДРУЖНОМУ СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОЛІ

Барвик і Лясолька любляють мандрувати й милуватися цікавими спорудами. Прикрашені будиночки надзвичайні! Лясолька замальовує будівлі з пам'яті, Барвик вирізує їх з паперу. Мед-Арт піклується про екологію, тому майструє споруди з побутових матеріалів.

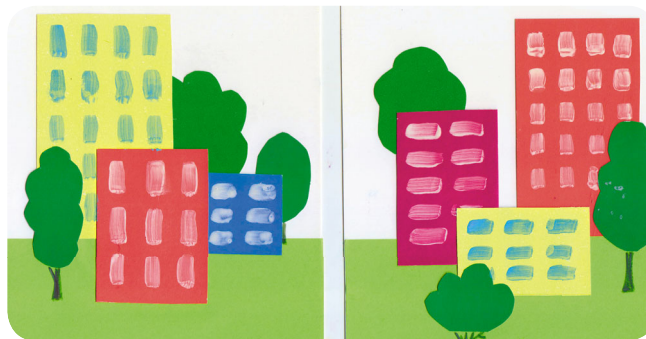

Що відбувається на картині? Які почуття вона викликає? Це реалістичне чи декоративне зображення? Поясни. Які геометричні форми використав художник у зображенні будиночків?

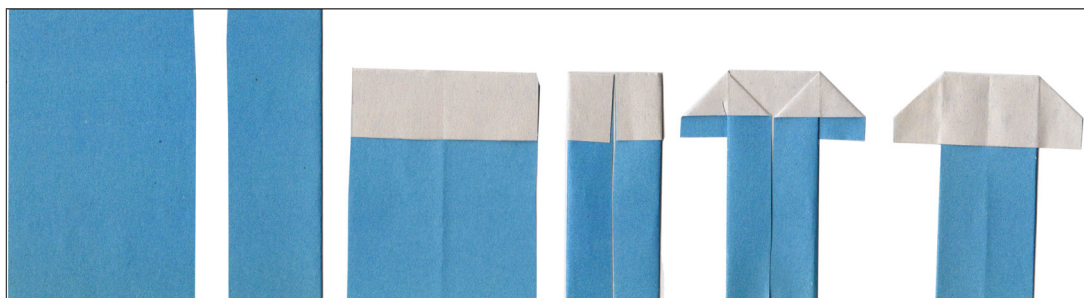

Міський пейзаж – краєвид міста.

Пригадай: щоб створити відчуття глибини простору на площині, об'єкти здебільшого розташовують на передньому плані так, щоб вони частково загороджували ті, що далі. Ближчий до глядача предмет зображують нижче, а віддалений – вище. Розглянь зображення.

Створи композицію «Моє місто» (аплікація). Використай прийом загородження.

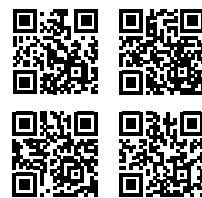
Досліди ілюстрації у своїх підручниках і знайди зображення із загородженням. З'ясуй, що розташовано ближче, а що – далі.

8. У ДРУЖНОМУ СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОЛІ (продовження)

Україна стала батьківщиною для представників багатьох слов'янських народів. Кожен з них особливий, утім, у мистецтві є багато спільного.

- Пофантазуй, про що мріють діти на картині Маріанни Калачової. Яким із прослуханих творів можна озвучити демонстрацію цієї картини? Поясни. Знайди на картині ритми.
- Болгарський танець (ансамбль «Болгаран»). Білоруський танець «Крижачок». Білоруська колиханка. Болгарська колискова.
- Визнач спільні риси музики в колискових або танцях різних слов'янських народів. Проплескай ритми прослуханих творів.

РИТМ

Рівномірне чергування звуків різної тривалості

Рівномірне чергування певних зображень

БУЛЬБА

Білоруська народна пісня-танець

Живо

Гар-ні, гар-ні буль-бу з пе-чы у тор - бач-ку
 ды на пле - чы, у тор-ба -чку ды ня - сі -
 ска - жаш «дзя - куй», як з'я - сі.

Виконай куплет пісні з інсценізацією. Схарактеризуй національний костюм білорусів. Порівняй з українським, чеським, польським.

Музична грамота

У ритмів різні характери. У рівномірному ритмі ми відчуваємо спокій і розміреність. Мелодія з *пунктирним ритмом* набуває загостреного характеру. А якщо в ритмі є синко́па, він стає нестійким, уривчастим (*синко́пованим*).

Допоможи своїм друзям Лясольці, Барвику та Мед-Арту відтворити ритми танців. Порівняй їх характери.

$\frac{2}{4}$ полька
 $\frac{3}{4}$ мазурка
 $\frac{4}{4}$ крижачок

Прочитай вислови й поясни, як ти їх розумієш. «Сябры вядомы ў бядзе» (білоруською), «Приятел в нужда се познава» (болгарською). Поміркуй, які є українські відповідники цих прислів'їв.

8. У ДРУЖНОМУ СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОЛІ (продовження)

Гомінкі міста нашої країни завжди щиро раді людям різних національностей. Мандруючи, наші друзі Лясолька, Барвик та Мед-Арт знайомляться із цікавими будівлями й намагаються відтворювати свої враження, як справжні художники.

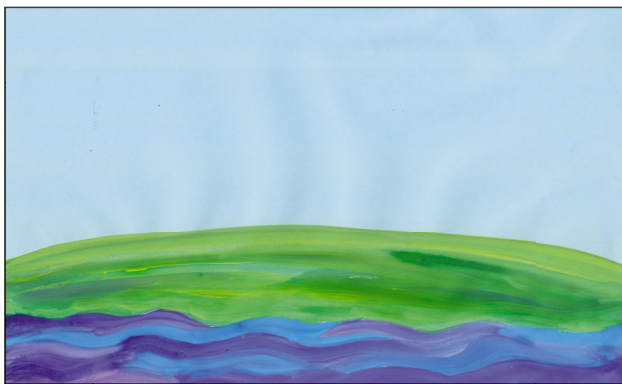

? Який настрій панує на картині? Які кольори використала художниця? Розглянь будинки. Знайди ритми, загородження. Чи можна цей твір назвати «міським пейзажем»? Поясни.

Ритм використовують в архітектурі завдяки чергуванню в будівлі різних елементів – вікон, балконів, колон, арок тощо. Ритмічність підкреслюють декором, кольором.

Намалюй міський пейзаж без використання попереднього начерку. Зобрази ритмічне чергування вікон будинків тощо (гуаш).

Варіант 1

Варіант 2

Разом із друзями створи з деталей конструктора Лего вулицю міста, ритмічно чергуючи елементи за розміром чи кольором.

9. НА ГОСТИНУ ДО УГОРЦІВ, РУМУНІВ І МОЛДОВАН

Українська земля є батьківщиною угорцям, румунам і молдованам. Це народи зі своєю історією, традиціями, мистецтвом. Угорський художник Ласло Кодай висловлює любов до рідного краю в яскравих картинах-казках.

? Який настрій викликає картина? Якому музичному ладу (мажорному чи мінорному) він відповідає?

Під впливом від угорських народних мелодій багато композиторів різних національностей написали всесвітньо відомі твори.

🖥 *Ференц Ліст.* «Угорська рапсодія № 2» (виконує *Дьйордь Оравец* у 29-му епізоді «Котячого концерту», м/ф «Том і Джеррі»).

🎧 *Йоганнес Брамс.* «Угорський танець № 5» (кавер для скрипки *Олександра Божика*).

ЧАРДАШ

Угорський народний танець

Гей, давайте разом з нами цей танок станцюєм вправно!

То в о-дин-ці, то по - парно, до впо-до-би чар-даш нам.

Досліди, які музичні тривалості складають ритм чардашу. Перед розучуванням мелодії виконай її ритм.

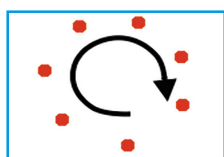
Хореографічна грамота

Угорський народний танець *чардаш* складається з двох контрастних за темпом частин. Повільний, ліричний вступ виконують чоловіки, рухаючись по колу. Темп поступово прискорюється, і танець завершується швидким кружлянням пар.

«Мова» хореографії – це рухи, кожному танцю властивий свій «малюнок».

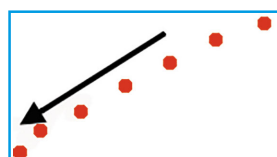
Рух танцівників на сцені

по колу

півколом

по діагоналі

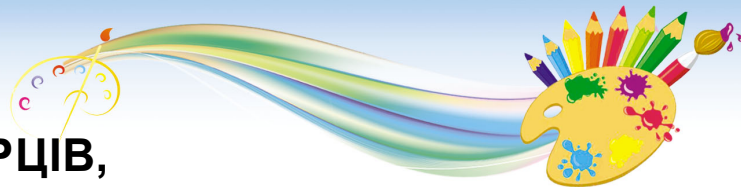
Вітторіо Монті. «Чардаш» (ксилофон з оркестром).

Які віртуозні (майстерні) чи гумористичні моменти виконання тобі найбільше сподобалися?

Прочитай угорську казку «Чарівні цимбали». Поділись враженнями з друзями.

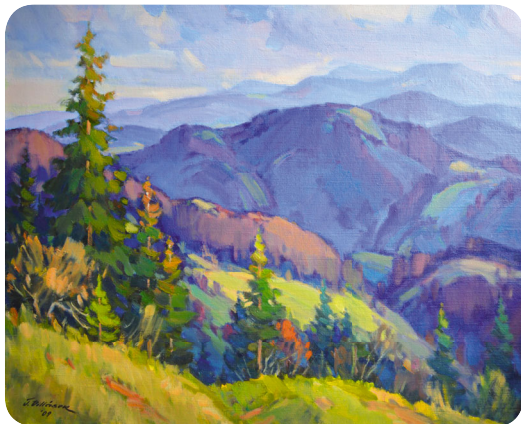

9. НА ГОСТИНУ ДО УГОРЦІВ, РУМУНІВ І МОЛДОВАН

Гори Карпати є не тільки в Україні. Вони простягаються і територією Польщі, Угорщини, Румунії та інших країн. Художники захоплюються красою гірських краєвидів. На всіх, хто хоч раз побачив Карпати, вони справляють незабутнє враження. Гори вкриті прадавними лісами, соковитою зеленню трав, блакитними озерами, бурхливими річками й потічками. Такими ми бачимо Карпати на полотнах живописців.

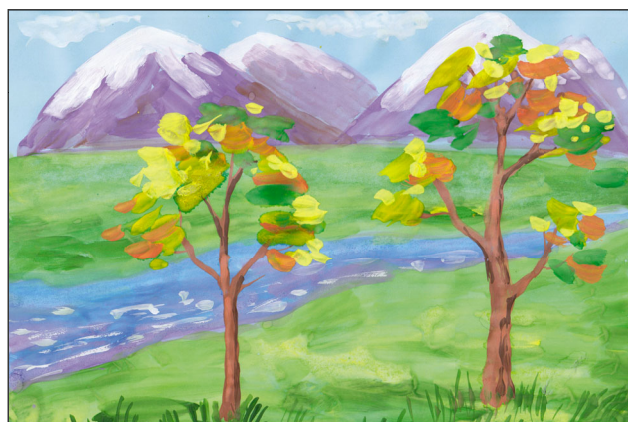
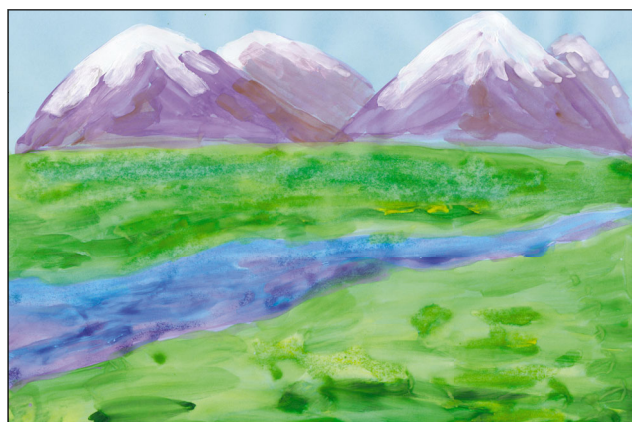
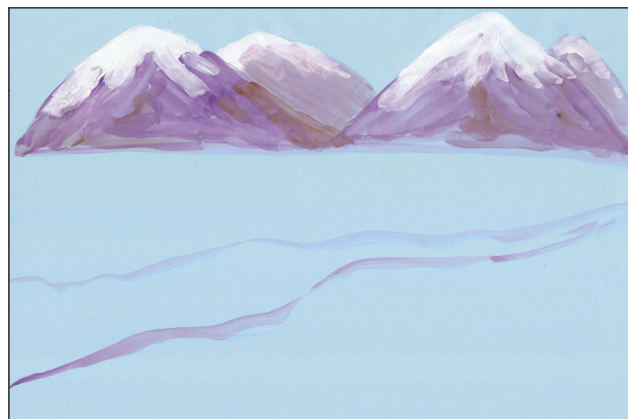
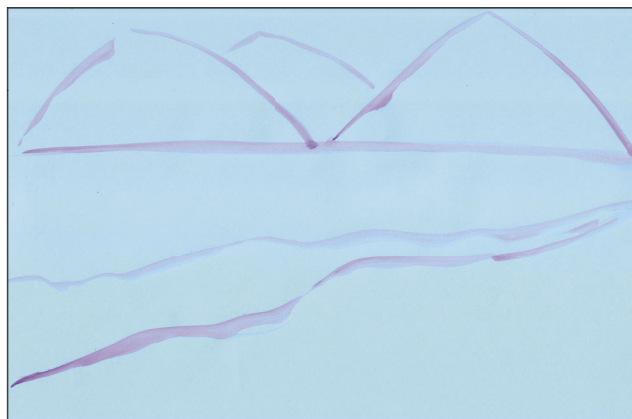

- Роздивись *гірський пейзаж*. Поміркуй, чому така назва цього різновиду пейзажів. Зверни увагу: на передньому плані картини зображення яскраві, кольори насичені. На дальньому (гори) – зображення злегка розмиті, кольори набувають холодних відтінків, тьмяніють.

 Порівняй пейзажі. Назви їх різновиди.

 Створи гірський пейзаж (*гуаш, тонований папір*).

 Обговори з батьками або друзями, що можна і треба зробити, щоб зберегти унікальну красу й багатство Карпат. Поміркуйте разом, як для цього залучити резерви сучасних медіа.

10. НА ГОСТИНУ ДО УГОРЦІВ, РУМУНІВ І МОЛДОВАН (продовження)

Риси характеру румунів та молдован знайшли яскраве вираження в мистецтві танцю – швидкого, запального, енергійного.

Молдовеняска (ансамбль «Жок»). Румунський танець «Інвертіта» (НЗАУНХУ ім. Г. Верьовки).

Схарактеризуй прослухану музику, танцювальні рухи, народні костюми виконавців. Розглянь, як зобразили митці молдовський і румунський танці. Які інструменти виконують музику?

Музичні інструменти, поширені в багатьох народів, що проживають в Україні, схожі за звучанням та зовнішнім виглядом. Але вони мають різні назви.

Такими інструментами є відома тобі шотландська волинка, цимбали, сопілка та ін.

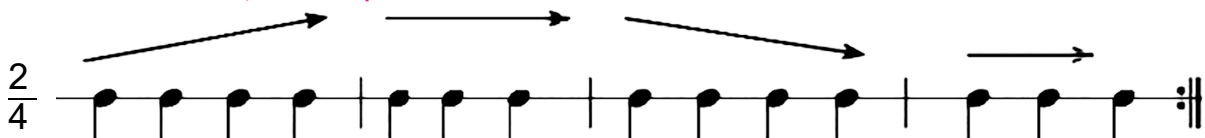

волинка

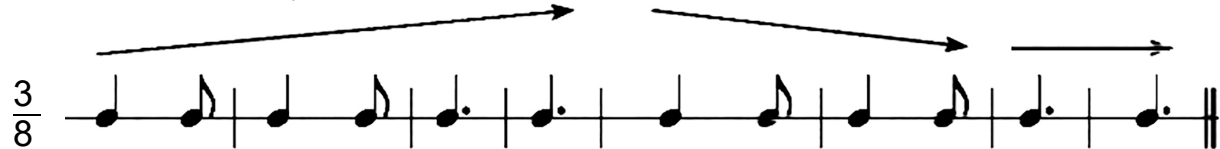
Придумай мелодії на тексти угорських народних пісень.

1. Жваво, танцювально

Ве - се - ло жи - ве вів-чар, со - піл - кар, бай - кар, каз - кар.
Ось він став і за-спі-вав про кві - ту - чий рід-ний край.

2. Спокійно, наспівно

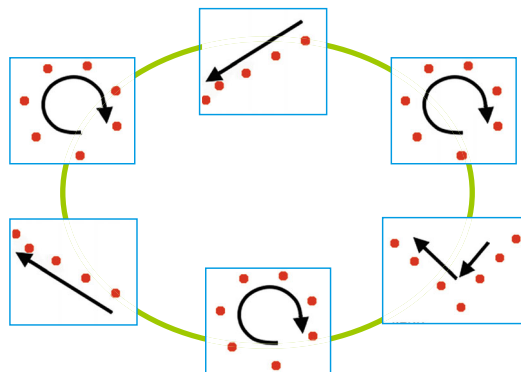

Пташ - ка від - лі - та - є, край наш по - ки - да - є,
Вми - ла - ся сльо - зо - ю: – Ждіть ме - не з вес - но - ю.

Хореографічна грамота

Молдовеняска має форму рондо. Типовий рух усіх виконавців по колу – це своєрідний рефрен. В інших епізодах танцюристи в парах виконують різні фігури, утворюють лінії або маленькі кола (жіночі й чоловічі окремо). Багато стрибків, підскоків, чітких притупувань.

Мінідослідження: під час перегляду виконання молдовеняски визначай основну тему, що повторюється (піднімай руку щоразу, коли звучить рефрен). Які рухи в цей час виконують танцюристи? Що в танці повторюється?

Створи лепбук «Музичні інструменти народів світу».

10. НА ГОСТИНУ ДО УГОРЦІВ, РУМУНІВ І МОЛДОВАН (продовження)

Твої друзі Лясолька та Барвик з допомогою Мед-Арта здійснили невеличку віртуальну екскурсію в Закарпаття і на Буковину. Саме тут поряд з українцями живуть чимало угорців, румунів та представників інших народів. Найбільше наших мандрівників вразила вишуканість архітектурних споруд, утілена в ажурному металевому мереживі воріт, балконних огорож, ліхтарів тощо.

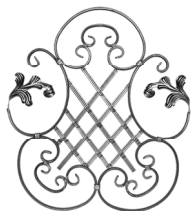
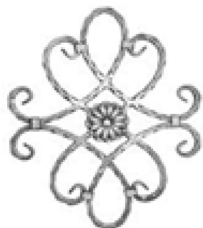
Здавна золоті руки вправних ковалів дарували нам мистецтво *художньої обробки металу* – ковальства, різновиду декоративно-ужиткового мистецтва.

Розглянь металеві вироби на ілюстраціях. Як ти гадаєш, якими знаннями й уміннями мають володіти майстри? Визнач, де у візерунках є симетрія. Назви вироби з металу у твоєму повсякденні. Пригадай, які види декоративно-ужиткового мистецтва ти знаєш.

Симетрія широко використовується в мистецтві.

Симетрія – це співрозмірне розташування частин композиції відносно осі або центра. *Асиметрія* – це відсутність симетрії.

Симетричні елементи

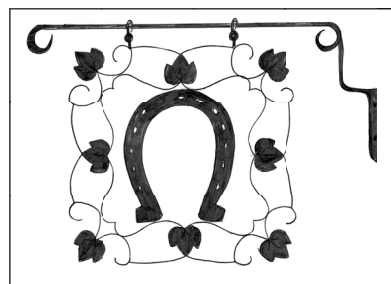
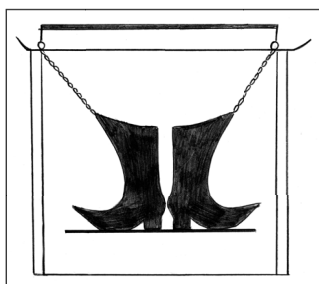
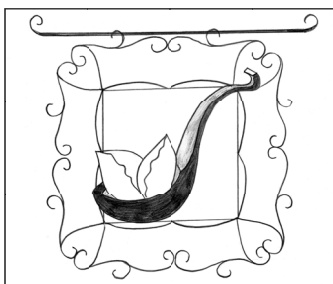

Асиметричні елементи

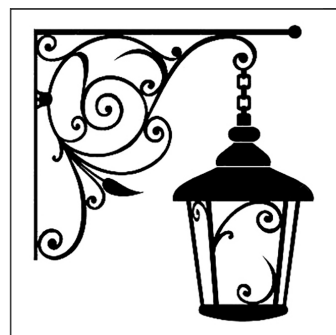
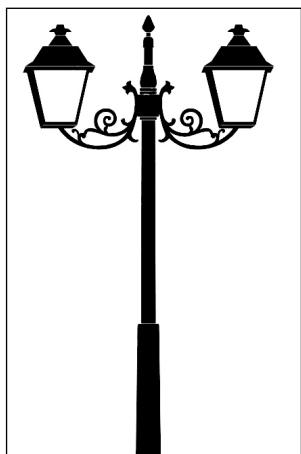

Створи ескіз художнього виробу з металу, дотримуючись симетрії чи використовуючи асиметрію (*фломастери*).

Варіант 1. Ескіз вивіски

Варіант 2. Ескіз ліхтаря

У вільну хвилину зроби світлини кованих художніх виробів на вулицях твого міста чи села.

11. НАЦІОНАЛЬНІ МОТИВИ В МИСТЕЦТВІ КРИМСЬКИХ ТАТАР ТА ГРЕКІВ

У дружному колі народів України кримські татари – корінне населення Криму, з цікавим, самобутнім мистецтвом.

? Що зображено на картині? Розглянь розмаїття декору. Орнаментами яких видів оздоблено кімнату, побутові вироби?

Музиці кримських татар притаманні прикрашення мелодії, які надають їй характеру «мережива». Матері співають своїм дітям колискові, щоб вони виростили здоровими та щасливими. Цікаво, що мати звертається не до маляти, як зазвичай: «Спи, дитино, спи», – а до третьої особи з проханням піти геть і не заважати родинному щастю.

🎧 Кримськотатарська колискова («Менім улим батир»). Народна пісня у виконанні Джамали (фрагмент).

🖥️ Танець «Емір Джелял Хайтармаси».

? У чому особливість мелодій кримських татар? Як розвивається танець? Схарактеризуй музику й рухи танцівників.

ДРУЖБА І ДОСТЛУК

Музика Л. Джемалядінової

Вірші М. Пугач, Л. Джемалядінової, Н. Кононенко

Дружить бджілка з квітами, з пташкою – зоря.

Дружить листя з ві-та-ми, з парусом – мо-ря!

Землю зроблять казкою стільки добрих рук,

Крим зі-грі-ють ласкою друж-ба і дост- лук!

Під час розучування пісні намагайся точно відтворювати її ритмічний малюнок. Опиши національне вбрання кримських татар.

Хореографічна грамота

Кримськотатарський народний танець – гордість нації. Поглянь, як його зобразили на марці.

Танцівниці заворожують плавними рухами й граційними обертами. Темпераментні чоловічі танці оспівують хоробрість, силу, військову майстерність.

Дітей починають навчати танцювати з раннього віку. Звісно, не всі стають успішними танцюристами, але всі вміють гарно рухатися під музику.

За бажання досліди, які народні інструменти кримських татар мають схожість з українськими.

11. НАЦІОНАЛЬНІ МОТИВИ В МИСТЕЦТВІ КРИМСЬКИХ ТАТАР ТА ГРЕКІВ

Декоративно-ужиткові вироби кримських татар вирізняються багатством орнаментів і яскравим колоритом. Традиційними орнаментами, у яких переважають рослинні мотиви, оздоблюють предмети побуту: одяг, ювелірні вироби, килими, меблі тощо.

Розглянь вироби декоративно-ужиткового мистецтва кримських татар. Які природні форми стали основою для орнаментів і візерунків?

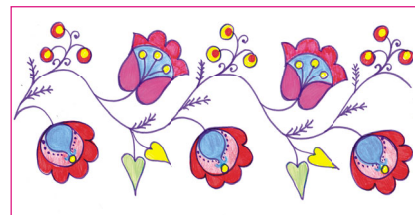
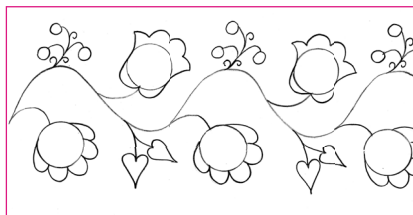
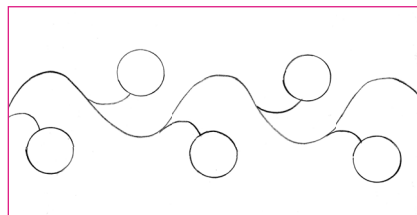

Орна́мент – це візерунок, побудований на ритмічному повторенні елементів.

Пригадай: геометричні орнаменти складаються з геометричних фігур, рослинні – з декоративних зображень рослин. Майстри поєднують різні елементи й отримують оригінальні орнаменти. Часто елементи орнаменту розміщено в пряму чи хвилясту стрічку або навколо центра в межах геометричної фігури (коло, трикутник, квадрат).

Варіант 1. Створи орнамент у стрічці за кримськотатарськими мотивами (олівці, фломастери).

Варіант 2. Створи аплікацію в кримськотатарських традиціях (кольоровий папір (тканина)).

Удома знайди предмети вжитку з різними видами орнаментів. Зроби світлину виробу декоративно-ужиткового мистецтва.

12. НАЦІОНАЛЬНІ МОТИВИ В МИСТЕЦТВІ КРИМСЬКИХ ТАТАР ТА ГРЕКІВ (продовження)

У давнину греки, мандруючи морями, оселялися на нових землях. Так виникли міста Ольвія (поблизу Миколаєва), Херсонес (Севастополь), Пантикапей (Керч), залишки яких знайдено на півдні України. Тут греки проживають до сьогодні, зберігаючи свою культуру.

Найвідоміший грецький танець – *сиртакі*. По-справжньому станцювати його можна, перейнявшись ритмом і відчувши єднання з танцюристами через рухи й музику.

Мед-Арт пропонує здійснити віртуальну екскурсію грецькими містами, які існували на теренах України в давнину.

Ольвія, Херсонес. *Мікіс Теодоракіс*. «Сиртакі».

Який темп танцю? Схарактеризуй рухи.

Греція – батьківщина театру. У давні часи актори виступали в масках. Вистави супроводжував хор.

Залишки театру в Херсонесі

Давньогрецька маска

 Назви деяких складових будівлі театру тобі можуть здатися відомими. Ось, наприклад, оркестра або сцена. Як ти думаєш, що вони означали? Пригадай свої улюблені театральні вистави. До якого з видів театрального мистецтва вони належать?

музичний

ляльковий

драматичний

Театральна грамота

Будова сцени

завіса

задник

сцена

куліси (лаштунки)

 Прочитай текст. Полічи ноти у словах. Яку ноту використано найбільше? Яких нот немає? Придумай з ними ребуси.

Ддвні гдки подарували світу багато дфів. дф про Прометея, який, д прикладу, дподг збудувати перший човен, приборкати бика, щоб дпомагав задвати под, навчив виробдти ліки із цілющих трав. Він не здкався Зевса і здбув дд людей вогонь.

12. НАЦІОНАЛЬНІ МОТИВИ В МИСТЕЦТВІ КРИМСЬКИХ ТАТАР ТА ГРЕКІВ (продовження)

Грецькі майстри здавна володіють мистецтвом *мозаїки*, яку називають «незвичайним живописом». Такі зображення виконано зазвичай з маленьких камінців або морської гальки. Греки оздоблювали ними підлогу й стіни приміщень, басейни та фонтани. Ця техніка популярна і в наш час, для неї використовують шматочки скла, керамічної плитки тощо.

Порівняй кольорову гаму й візерунки давньогрецьких і сучасних мозаїк. Які види орнаменту є на старовинних мозаїках?

Мозаїка – зображення чи візерунок, виконані з кольорових каменів, скла, керамічних плиток та інших матеріалів.

Робот Мед-Арт пропонує тобі подбати про збереження довкілля і виготовити новорічний подарунок з побутових матеріалів (мозаїка, бріколаж тощо). Для композиції можна використати крупу, кольорові кришечки від пластикових пляшок, старі непотрібні гудзики чи намистинки, фото тощо. Можна прикріпити їх на поверхню, покриту шаром пластиліну чи клею, або з'єднати в інший спосіб.

На канікулах поцікався, скільки коштує дитяча термомозаїка в інтернет-магазинах. Дізнайся, яку суму з родинного бюджету тобі вдалося б зекономити за умови використання для мозаїки побутових відходів.

ПЕРЕВІР СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Завдання *Лясольки*

1. Уявно поєднавши пазли, визнач різновиди українських народних пісень. Наведи приклади.

КОЛИС

ліри

КОВІ

жарті

впливі

кален

чні

дарні

2. За ілюстраціями назви, як виконують вокальні твори.

3. Обери й назви українські народні інструменти.

4. Визнач, танцем якого народу є кожен із творів.

гопак

сиртакі

полька

бульба

мазурка

аркан

Завдання *Барвіка*

1. Поясни, що таке колаж.
2. Визнач з-поміж зображень гірський і міський пейзажі.

3. Як у композиції відтворити глибину простору, плановість? Поясни на прикладах.

4. До яких видів декоративно-ужиткового мистецтва належать ці вироби?

Завдання *Лясольки* і *Барвика*

1. Визнач, хореографічне мистецтво яких народів, що проживають в Україні, представлено на ілюстраціях.

2. Яка з цих картин викликає в тебе відчуття спокою, а яка – бадьорість? Поміркуй чому. Добери з підручника інші твори мистецтва, які викликали в тебе такі почуття.

3. Добери з підручника твори різних видів мистецтв, які можна помістити до лепбука «Народна творчість».

4. Розклади слова у відповідні мистецькі скрині. Які слова слід розмістити в обох?

- гопак
- ансамбль
- а капела
- а капела
- колаж
- темп
- мозаїка
- кавер-версія
- ритм

- хор
- натюрморт
- орнамент
- пейзаж

СЛОВНИЧОК

Абетка *Лясольки*

А капéла (італ. *a cappella*) – спів без інструментального супроводу.

Ансáмбль – група музикантів з двох і більше виконавців, які виконують музику разом.

Аркáн – український народний чоловічий танець, поширений на заході України. Виконується в колі, з різними фігурами, з топірцями.

Варіації – музична форма, де звучить тема та її різновиди.

Дідже́й – ведучий дискотеки.

Ка́вер-ве́рсія в популярній му́зиці – нова інтерпретація (творче розкриття) відомого музичного твору.

Календа́рно-обрядо́ві пісні – народні пісні, що співають під час обрядів відповідно до пір року.

Клавесі́н – старовинний клавішний музичний інструмент.

Лад – узгодженість звуків за висотою.

Мазу́рка – жвавий польський національний танець у тридольному розмірі.

Молдовеня́ска – молдовський народний танець.

Па́уза – тимчасова перерва у звучанні музичного твору.

По́лька – жвавий енергійний танок у дводольному розмірі родом із Чехії, виконується в парах.

Регі́стр – звуки голосу або інструмента, що відрізняються висотою (високий, середній, низький).

Ро́ндо (від італ. «рух по колу») – музична форма, у якій кілька разів звучить тема, що чергується з різними епізодами.

Симфонічний оркестр – колектив музикантів, який складається з виконавців, що грають на струнних, духових, ударних інструментах.

Синко́па – зміщення акценту із сильної частки на слабку.

Сюї́та – музичний твір, що складається з кількох частин, поєднаних однією темою.

Тембр – забарвлення звучання голосу людини або музичного інструмента.

Темп – швидкість виконання музики.

Цикл – музичні твори (або частини), об'єднані спільним задумом.

Ча́рдаш – угорський народний танець.

Абетка Барвіка

Анімалістичне зображення – зображення тварин.

Архіте́ктура – мистецтво створення споруд, будинків, площ, парків.

Асиметрія – відсутність симетрії.

Витинанка – вирізування фігур з паперу, складеного удвічі або більше разів, вид декоративно-ужиткового мистецтва.

Декоративно-ужиткове мистецтво – мистецтво виготовлення та художнього оформлення виробів побутового призначення.

Декорація – художнє оформлення сцени до вистави.

Живо́пис – вид образотворчого мистецтва, малювання фарбами.

Ілюстра́ція – малюнок, що супроводжує розповідь.

Кова́льство – обробка металів способом гарячого кування.

Колорі́т – гармонійне поєднання кольорів у композиції.

Моза́їка – зображення чи візерунок, виконані з кольорових каменів, скла, керамічних плиток, шпону та інших матеріалів.

Натюрмóрт – зображення квітів, овочів і фруктів, предметів побуту в образотворчому мистецтві.

Орна́мент – візерунок, побудований на ритмічному повторенні елементів.

Пейза́ж – зображення краєвидів в образотворчому мистецтві.

Портрét – мальоване, скульптурне або фотографічне зображення людини чи групи людей.

Силуét – однотонне зображення предмета, окреслене контуром.

Симетрія – співрозмірне розташування частин композиції відносно осі або центра.

Абетка Лясольки та Барвика

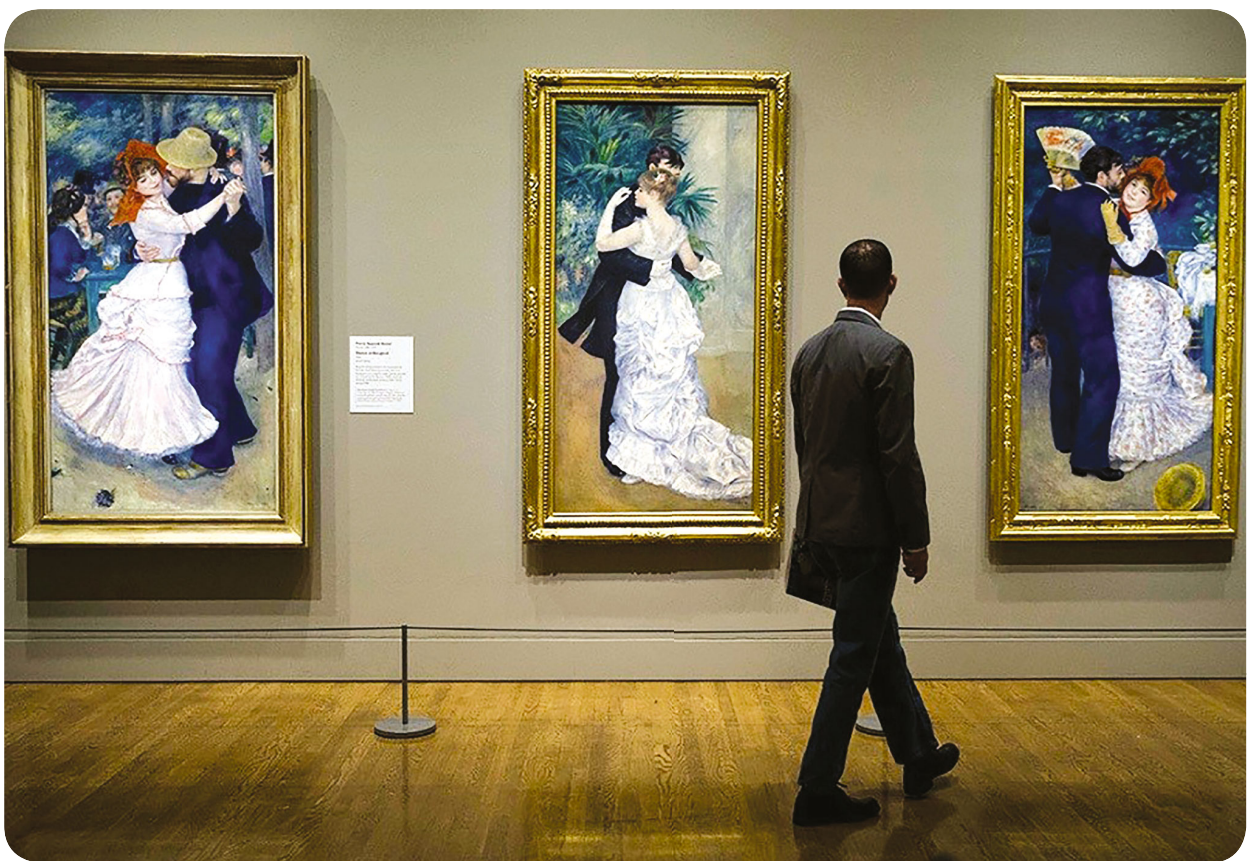
Екскурсовóд – людина, яка проводить екскурсії на виставках.

Кінофі́льм – вид мистецтва кіно, у якому грають актори.

Колаж – поєднання різних предметів, зображень у цілісну композицію.

Композиція – це поєднання окремих деталей у цілісний твір.

Музей (з грец. – «дім муз») – заклад, де зберігаються пам'ятки природи та культури, у художньому музеї – твори мистецтва.

Мультфільм – вид мистецтва кіно, героями якого є ляльки або намальовані художниками персонажі.

Оберіг – магічний предмет, що захищає, оберігає свого господаря.

Ритм – чергування коротких і довгих звуків у музиці; повторення або чергування кількох елементів в образотворчому мистецтві, зокрема в орнаменті.

Фольклór – народна творчість, яка зберігається в казках, легендах, прислів'ях, приказках, піснях.

Штрихі – у музиці – знаки, що вказують, як виконувати музику; в образотворчому мистецтві – лінії, що виконуються одним коротким рухом руки.

МИСТЕЦЬКА АБЕТКА

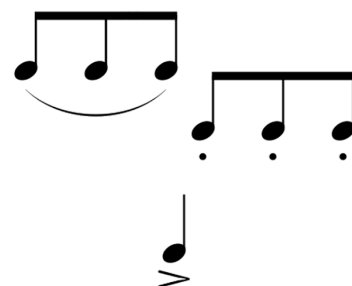

МУЗИЧНІ ЗНАКИ

Нотка – малюєш горішок смачний.
Пауза – знак, ніби маг чарівний.
Нотки – горішки розсипались гучно.
Пауз мовчанка – то тиші співзвуччя.

Ліга – вказівка «наспівно» – легато.
Крапочки: грається дощик в стакато.
Штрихи ці не плутай з акцентом ніколи.
Репризу порівнюй з ходою по колу.

Захочеш тягнути останню ти ноту –
Фермату малюй і закінчиш роботу.
Всі знаки музичні навчися писати,
Щоб музику в нотах, як вірші, читати.

ДИНАМІКА

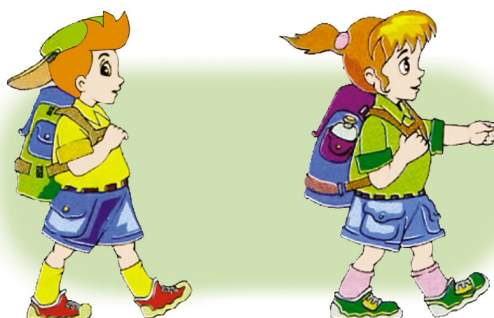
<i>ff</i>	Фортисимо	Дуже голосно
<i>f</i>	Форте	Голосно
<i>mf</i>	Меццо форте	Помірно голосно
<i>mp</i>	Меццо піано	Помірно тихо
<i>p</i>	Піано	Тихо
<i>pp</i>	Піанісимо	Дуже тихо

ТЕМПИ

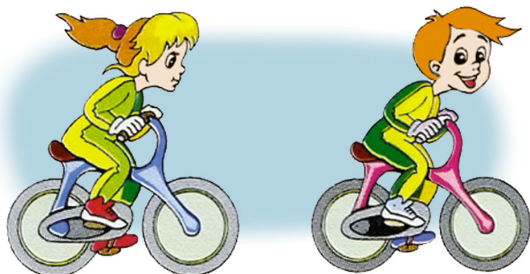
Adagio (повільно)

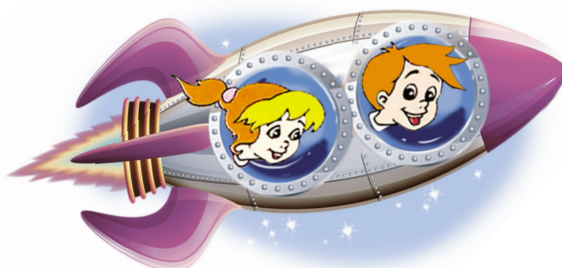
Andante (помірно)

Allegro (швидко)

Presto (дуже швидко)

РИТМ

Пульси та метри музичні
Рахують всі звуки ритмічно.
«Тік-так» і знову «тік-так» –
Із ноток будують такт.
Розмір його заміряй!
Скільки там нот? Відгадай!

РИТМ

Рівномірне чергування
звуків різної тривалості

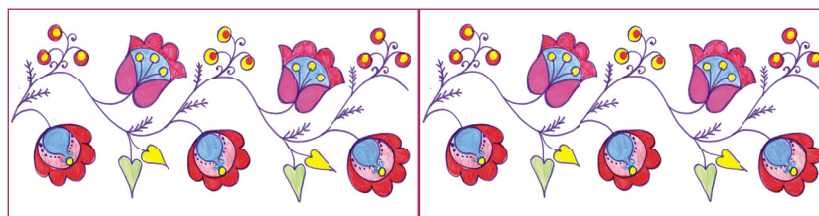
Рівномірне чергування
певних зображень

У ритмів різні характери. У рівномірному ритмі ми відчуваємо спокій і розміреність. Мелодія з *пунктирним ритмом*   набуває загостреного характеру. А якщо в ритмі є синко́па, він стає нестійким, уривчастим (*синкопіваним*).

РИТМ

Ритми є в орнаментах, де чергуються елементи.

Ритм використовують в архітектурі завдяки чергуванню в будівлі різних елементів – вікон, балконів, колон, арок тощо. Ритмічність підкреслюють декором, кольором.

Якщо бачиш: на картині
Намальовано ріку,
Або іній на ялинах,
Цвіт вишневий у садку,
Чи засніжену рівнину –
Весь широкий простір наш,
То вже знаєш – ця картина
Називається ПЕЙЗАЖ.

Якщо бачиш на картині
Чашку кави на столі,
Чи якийсь напій в графіні,
Чи троянду в кришталі,
Або з бронзи гарну вазу,
Або грушу, або торт,
Або все оце відразу –
Знай – це зветься
НАТЮРМОРТ.

Якщо бачиш, що з картини
Задивляється на нас
Хтось в одязі старовинній,
Принц, чи в робі верхолаз,
Льотчик або балерина,
Чи Миколка, твій сусід,
Знай – ПОРТРЕТОМ

називають

Цю картину геть усі.

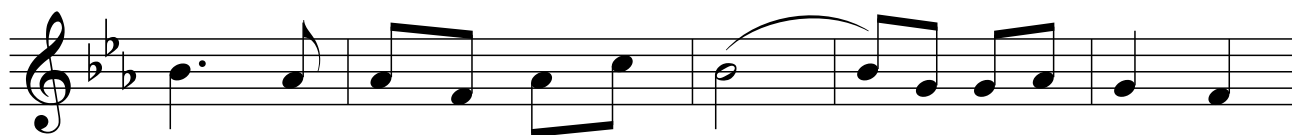
НОТНИЙ ДОДАТОК

МОЯ ПЛАНЕТА СИНЬООКА

Музика О. Янушкевич Вірші Н. Погребняк

Мо-я пла - не-та – зір-ка між сві-та-ми. Як віль-ний птах

ле - тить у май-бут-тя! _____ Зіг-рі-та сон-цем,

мрі-я-ми, піс-ня - ми, _цві-те са - да - ми, _жи - ве тру-

да - ми, ___ да-ру - є нам ча - рів - ну мить жит - тя!

2. О Україно, земле неозора.

Широкий степ і золоті поля,

Блакить небесна, тихий шепіт моря,

Моє спасіння

В добрі і горі,

Тобі вклоняюсь, доленько моя.

3. Я п'ю добро з джерел твоїх магічних

І чистоту із прадідів-лісів.

Живи на радість, матінко, довічно,

Квітуй на волі

* Ноти подано для читання дорослими.

На добру долю,
Щоб не скінчився рід твоїх синів.

4. У нас в руках планета синьоока,
Священний скарб звабливої краси.
Цей світ любові, дар віків глибоких,
Наш дім єдиний
Спаси, людино!
Прекрасне завтра на Землі спаси!

У РИТМІ СЕРЦЯ

Музика *Руслани Лижичко* Вірші *Сашка Положинського*

Є у кож-но-го з нас лай-ла-ла-ла, всер-ці мрі-я сво-я! Зна-ю

я, зна-єш ти, лай - ла - ла - ла, це не сон. То при-

йшов но-вий час, лай - ла - ла - ла, зна - єш ти, зна-ю я: до-сяг-

ну- ти ме - ти, лай - ла-ла-ла, мож-на тільки ра-зом!

1. Я хочу, щоб моє дерево було зеленим,
Щоб зла сокира його ніколи не торкалася!
Щоб колискова бабусина знов прийшла до мене,
І щоб зі мною назавжди зосталася!

Я хочу, щоб мій будинок був високим і гарним,
Щоб поруч зі мною жили привітні люди!
Щоб кожне добре діло не лишалось марним,
І щоб було так завжди та усюди!
А я хочу, щоб моя річка була чистою.
Бо я влітку дуже люблю в ній купатися!
А ще хочу, щоб сонце посмішкою променистою
Не забувало кожного ранку зі мною вітатися!
А я просто люблю збирати квіти,
Дихати їхніми п'янкими ароматами!
Я кожному новому другу по-справжньому
радітиму,
«Дай-да-на-да» з ним весело співатиму!

Приспів:

Є у кожного з нас
В серці мрія своя!
Знаю я, знаєш ти –
Це не сон!
То прийшов новий час –
Знаєш ти, знаю я –
Досягнути мети
Можна тільки разом!

2. А я хочу, щоб мої друзі ніколи не плакали,
І щоб кожен пишався великою родиною!
Ми всі вчимося жити, і мені не однаково,
Ким я стану, коли виросту.
Та головне – щоб був людиною!
А до мене прилетіла ластівка,
І гніздо лаштує під моєю стріхою!

Моє серце розривається від щастя,
 І я готовий (-ва) поділитися своєю втіхою!
 Над своєю землею пропливу разом з хмарами...
 Пролечу над нею разом з лелеками...
 Чи можуть бути гори чужі такими гарними?
 Чи можуть бути степи такими далекими?
 Всі ми діти землі казково-чарівної!
 Кожен з нас став її малою частиною!
 Всі ми діти країни єдиної!
 Всі ми є сім'єю єдиною!

ВЕСЕЛА ПІСЕНЬКА

Музика та вірші І. Танчака

Як-що сум-но то-бі у до-ро-зі, по-руч дру-зів з то-бо-ю не-

ма, ти зга-дай на-шу піс-ню ве-се-лу і по-вто-рюй зна-йо-мі сло-

ва. «Хай пі- сень- ка ве-се-ла на За- хід і на Схід ле-

тить в міста і се - ла, не-се, не-се, при-віт. Не- хай ї-ї спі-ва - ють до-

рос-лі і ма-лі, у - сі, хто лю-бить піс-ню на зем - лі.

усі, хто лю- бить піс - ню на зем - лі.

2. Може ти десь далеко від дому
І тебе перестріла біда,
Ти згадай нашу пісню веселу
І повторюй знайомі слова!

Приспів.

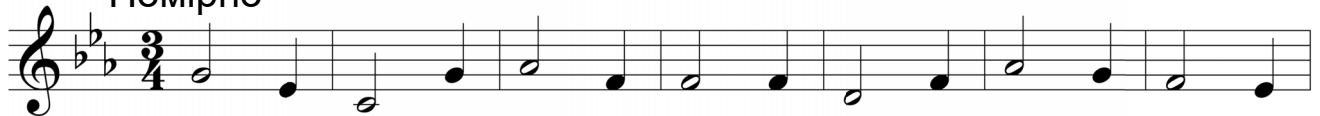
3. У мандрівку подався ти, друже,
Щоб побачити світу дива,
Ти згадай нашу пісню веселу
І повторюй знайомі слова!

Приспів.

МОВА БАРВІНКОВА

Музика М. Жабляк Вірші Ю. Драгун

Помірно

1. У - кра- їн- ську рід - ну мо - ву бать-ки да - ру - ва - ли,

че - рез все жит-тя лю- би - ти ї - ї на - ка - за - ли.

2. Веселковою своєю
Змалечку горджуся,
І до неї, як до неньки,
Я тепер горнуса.

Барвінкову мову рідну
Цінувати знаю
І зелену їй дорогу
Устеляти маю.

3. З веселковою красою
Щодень розмовляю
Та у своїм ріднім краю
Її величаю.

Між барвінковим розмаєм
Чиста, мов криниця,
Не забруднювати, пити
Нам її годиться.

4. Той, хто рідну мову-неньку
Любить й поважає –
Барвінкове, веселкове
Усе життя має.

ГОПАК

Музика О. Злотника Вірші Л. Ямкового

Що б зро-бить та-ке ве-се-ле, щоб ву-сіх-у-сіх о-се-лях
ді-ти ра-діс-ні бу-ли? Ну-мо! Ра-зом по-ча-ли!

Приспів
Гей! Гоп, го - па - ка, ось то - бі мо - я ру - ка!

У - зя-ли-ся всі за ру - ки, ви - ще, ви - ще за - каб-лу-ки!

2. Що б зробити таке хороше,
Щоб розвіялась пороша,
І на вулиці моїй
Заспівали солов'ї?

Приспів.

3. Що б зробити таке важливе,
Щоб усі були щасливі?
Ти і я, вони і ми,
Ну, подумайте самі.

Приспів.

ПОЛЬКА

Музика й вірші народні

Ся-є в не-бі со-неч-ко, со-неч-ко, зо-ло -те- є до-неч-ко,
до-неч-ко. Про-сить ві-тер хма-роч-ку, хма-роч-ку: «Гей! Стан-цю-єм
по-леч-ку, по-леч - ку!» Тра-ля-ля-ля, тра-ля-ля-ля. Гей! Стан-
цю - ем по-леч - ку, по-леч - ку! по - леч- ку.

2. Струни скрипки тонкі, тонкі,
Звуки флейти дзвінкі, дзвінкі,
Грайте, труби, голосніш, голосніш,
Танок буде веселіш, веселіш.

Приспів:

Тра-ля-ля ля тра-ля-ля ля/
Танок буде веселіш, веселіш! / 2 р.

3. Руки самі хлопають, хлопають,
Ноги самі тупають, тупають.
Дружать танець з піснями, піснями,
Гей, співайте всі з нами, всі з нами!

Приспів:

Тра-ля ля-ля тра-ля-ля-ля/
Гей, співайте всі з нами, всі з нами!!!

БУЛЬБА

Білоруська народна пісня-танець

Живо

Гар-ні, гар-ні бульбу з печы у тор-бач-ку да на пле-чы,
у тор-бач-ку ды ня-сі. Ска-жеш «дзя-куй», як з'я-сі.
Трам-там-там, та-ра-та-та-там, скажаш «дзя-куй», як з'ясі.

Приспів:

Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Скажаш «дякуй», як з'ясі.
Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Трам-там, ці-рам, та-ра-ра-рам.

2. Бульбу пякуць, бульбу вараць,
Бульбу ядуць, бульбу хваляць.
З бульбы клёцкі, з бульбы каша,
Вось така доля наша.

Приспів:

Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Вось така доля наша.
Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Трам-там, ці-рам, та-ра-ра-рам.

ЧАРДАШ

Угорський народний танець

Гей, да-вай-те ра-зом з на-ми цей та-нок стан-цю-єм вправ-но!

То в о-дин-ці, то по - пар-но, до впо-до-би чар - даш нам.

ДРУЖБА І ДОСТЛУК

Музика Л. Джемалядінової

Вірші М. Пугач, Л. Джемалядінової, Н. Кононенко

Дру-жить бджіл-ка з кві-та-ми, з пта-шко-ю – зо-ря.

Дру-жить лис-тя з ві-та-ми, з па-ру-сом – мо-ря.

Зем-лю зроб-лять каз-ко-ю скіль-ки доб-рих рук,

Крим зі-грі-ють лас - ко-ю друж-ба і дост-лук!

ЗМІСТ

1. Ми – діти твої, Україно!

4	1. Милуємося красою Землі	6
8	2. Милуємося красою Землі (<i>продовження</i>)	10
12	3. Мистецтво крізь віки	14
16	4. Мистецтво крізь віки (<i>продовження</i>)	18
20	5. Мистецтво та здоров'я	22
24	6. Мистецтво та здоров'я (<i>продовження</i>)	26
28	7. У дружному слов'янському колі	30
32	8. У дружному слов'янському колі (<i>продовження</i>)	34
36	9. На гостину до угорців, румунів і молдован	38
40	10. На гостину до угорців, румунів і молдован (<i>продовження</i>)	42
44	11. Національні мотиви в мистецтві кримських татар та греків	46
48	12. Національні мотиви в мистецтві кримських татар та греків (<i>продовження</i>)	50
	<i>Перевір свої досягнення</i>	52
	<i>Словничок</i>	56
	<i>Мистецька абетка</i>	64
	<i>Нотний додаток</i>	68

У підручнику використано репродукції творів та ілюстрації:

С. 4. *Т. Зеленченко*. Цикл «Український рік»; с. 6. *О. Кваша* «Хліб», с. 8. Поштова листівка; *Н. Старовойтова* «Дівчина-Україна», с. 10. *Ф. Чаннер*. Ілюстрації «Зла Земля»; с. 12. 5-гривневі монети, світлина з Музею гуцульського побуту, етнографії та музичних інструментів ім. Романа Кумлика, *С. Глуцук* «Багатство струн»; с. 14. Натюрморт, чашка *Н. Сотс*; с. 16. *Hanne Lore Koehler*; с. 18. *В. К. Хеда* «Натюрморт»; *О. Шупляк, В. Низовцев*; с. 20. *Н. Басараб* «Український танець», *І. Сушельницька* «Гопак»; с. 21. *В. Кушнір* «Аркан»; с. 22. *О. Скицюк*. «Чарівний птах і равлик»; *О. Вакуленко*, релакс-розмальовки; с. 28. *М. Марльє*; с. 30. *О. Мрадаєва* «Політ над містом»; с. 31. Світлина м. Гданьськ (Польща); с. 34. *О. Подозерова* «Ранковий вітерець»; с. 38. *Б. Салій* «Чорногора»; с. 39. Світлина м. Будапешт (Угорщина); с. 40. *С. Бондаренко* «Молдавський танець», *Corneliu Michăilescu Romanian*. Композиція з румунським мотивом; с. 41. Марка (Молдова); с. 44. *З. Аблязізова*. Кримськотатарські персонажі. Розпис на склі; с. 45. Марка (Україна); с. 48. *Pantelis Zografos* «Грецький танець».

Авторка вірша на с. 9 – *Д. Безносенко*.

Переклад з угорської на с. 41 – *І. Петровція*.

Навчальне видання

МАСОЛ Людмила Михайлівна
ГАЙДАМАКА Олена Василівна
КОЛОТИЛО Оксана Миколаївна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для осіб з особливими
освітніми потребами (Н 54.1 – Н 54.2)

4 клас

(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

У підручнику використано ілюстративний матеріал з відкритих джерел інтернету, зокрема сайтів *vecteezy.com*, *depositphotos.com*. Усі матеріали в підручнику використано з навчальною метою відповідно до законодавства України про авторське право і суміжні права.

Головний редактор *Наталя Сергеева*
Відповідальна за випуск *Марія Москаленко*
Редактор *Алла Кравченко*
Макет, художнє оформлення, підготовка ілюстрацій до друку *Юлії Куц*
Обкладинка *Світлани Железняк*
Комп'ютерна верстка *Лариси Кулагіної*
Педагогічні малюнки *Оксани Колотило*
Коректор *Лариса Леуська*

Формат 84×108/16. Ум. друк. арк. 8,4. Обл.-вид. арк. 6,18.
Тираж 2267 пр. Вид. № 2242. Зам. № 21-07-0602.

Видавництво «Гене́за», вул. Тимошенка, 2-л, м. Київ, 04212.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5088 від 27.04.2016.

Віддруковано у ТОВ «ПЕТ», вул. Максиміліанівська, 17, м. Харків, 61024.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 6847 від 19.07.2019.